

AKIT A RÁKOSI ÉRÁBAN KITELEPÍTETTEK

A templomépítő Jantsits Tibor élete és munkássága (I. rész)

Aki járt már a szódligeti katolikus templomban bizonyára látta az előcsarnokban azt a nagy méretű márványtáblát, ami a templom építésének, illetve annak építőinek állít emléket. Ezen a táblán szerepel dr. Jantsits Tibor vallás- és közoktatásügyi miniszteri titkár neve is. De vajon ki volt ez a minisztériumi hivatalnok, aki az egyházközség világi elnökeként oly sokat tett a templom építése, majd a háború utáni újjáépítése során?

Azt bizonyára sokan tudják, a liget-telepi katolikus hívek már 1929 júniusában – a bádeni egyezmény alapján a világháborúban elrekvirált magyar harangok után kárpótlás gyanánt - kaptak a váci püspöktől egy, a Gábiel arkangyal tiszteletére szentelt harangot, melyet akkor még csak vasállványon tudtak elhelyezni, mivel templom még nem volt a településen. Szódliget egyházi vonatkozásban 1930-tól önállósult a korábbi anyaegyházától, Szódtól, mivel addig annak filiája, azaz leányegyháza volt. A templom felépítéséig a hívek a piactéren egy fakeresztet állítottak fel.

A Hegedűsék által ajándékozott és 13 évig használt kápolna helyett, az új betelepülők miatt felduzzadt létszámú felekezet a templomot 1932. április 18-án kezdte építeni. A templom alapkövét 1932. június 12-én tették le. A lendületes építés miatt az Isten háza 119 nap múlva, augusztus 14-én a váci püspök által már átadásra került! A szervezés, építés tempóját ismerve, nincs csodálkoznivaló a már említett táblára vésett, a világi elnök munkáját dicsérő mondat miatt:

„Az ő kitartó, önzetlen munkásságának köszönhető elsősorban, hogy felépült a szent hajlék”.

Ha a Jantsits család eredetét kívánjuk megismerni, legegyszerűbb a nemes családok történetét tartalmazó szakirodalom behatóbb tanulmányozása. A család elmagyarosodott délszláv eredetű katonacsalád. A nemességszerző Jeanschitz (Jantschitsch) István ne-

véhez 1685-ben járult a Karpfensteini nemesi előnév, melynek szószerinti jelentése „Pontyhegyi”. A család magyarra lett e tagja már 1680 előtt a császári seregben hajdúkapitány, majd 1688-tól olyan Pesten lakó városi tanácsos, aki magyarul és németül is tud, de később bíró és megyei esküdt is volt. Nemesi folyamodványa szerint részt vett Buda 1684. évi első ostromában, futár volt Pest és Bécs, Bécs és Belgrád között, ezért 1685-ben, a török elleni harcokban tanúsított vitézségéért I. Lipót királytól megkapta a nemesi címet, mely 1686-ban, Pozsony vármegyében került kihirdetésre. J. István a Délvidéken, Varasd községben született. Ennek a településnek a közelében található a Karpfen nevű hegy, melynek patakja pontyokban gazdag – tehát e hegyről és az abban található halfajról kapta, a nem egyszerűen kimondható nemesi előnévét a család. István 1691-ben még életben volt, később már csak özvegyét, Mészáros Erzsébetet (1687-1717) említik. A család nevének írásmódja 1733-tól az egyszerűbb Jantsits lett, valamint erről a 23546. számú, 1918-ban kiadott magyar királyi belügyminisztériumi határozat is rendelkezett.

E nyelvtörő nemesi előnévről Pesten a II. világháború után már csak egy közismert anekdota jutott az emberek eszébe, mely szerint a Karpfenstein utcában elpusztult lovat a rendőr a jegyzőkönyv felvétele előtt átvontatja egy másik, könnyebben leírható nevű utcába. Ez a K. nevű közterület egyébként a család hajdani majorjának közelében, a mai Baross utca környékén lévő utca volt. A család iránti tiszteletből még a 19. században nevezték el az utcát, mely az 1950-es évekig viselte e nevet, de érdekességként említést érdemel még az a rét is, mely a 18. század végén a Jantsits nevet viselte a mai Angyalföld helyén.

A családi címerben, arany mezőben, zöld halmon, fehér lovon, balra vágatód, egyenes kivont kardot tartó, páncélos lovas látható, aki baljában keresztres pajszt tart. Sisakján piros-fehér-piros strucctoll, a ló takaróján, pedig görög kereszt látható. A sisakdíszek vörös-fehér-vörös strucctollak, a címer takarói kék-arany és kék-ezüst színűek.

Jantsits Tibor apja: J. Endre 1855-ben Galgahévízen született, az Országos Hitelszövetkezet igazgató-helyettese, majd Somogy megyei igazgatója, anyja: Szappanos Janka volt. A szülők 1890-ben Kecskeméten kötöttek házasságot, melyet követően három gyermekük született. A legidősebb, a későbbi szódligeti világi elnök, Tibor 1891-ben Kecskeméten, Jolán 1892-ben, Endre, pedig 1893-ban Aposztagon látta meg a napvilágot. Endre előbb Apostag főjegyzője (megírta a település történetét is), majd agrár-mérnöként a somogyi Kéthelyen a Hunyadiak uradalmi intézője, és tiszteletbeli magyar királyi kincstári tanácsos, testvére Jolán, pedig Dr. Bíró Lajos felesége lett.

A Szódliget egyházi közéletben több mint négy évtizedig fontos szerepet betöltő Tibor a kaposvári gimnáziumban érettségizett, majd a budapesti tudományegyetemen történelem-földrajz szakos tanár (1913), bölcsészdoktor (1913), jogi doktor (1917), és államtudományi doktor (1917) végzettséget szerzett. 1913-ban, alig 22 éves korában a Pátria Kiadónál könyv formában megjelent bölcsészdoktori disszertációja: „Közgazdasági viszonyaink a XVI. század első felében” címmel. Négy diplomájával a zsebében nem csodálkozhatunk tehát későbbi névjegyének szövegezésén sem:

„Karpfensteini Phil. Juris et Politicae Dr. Jantsits Tibor iniszteri titkár”

Volentics Gyula

(folytatjuk)

SZÓDLIGETI FÁK

Miről volt nevezetes Szódliget? Szívesen sorolnám, miért törekedtünk rá, hogy ide költözzünk – 30 évvel ezelőtt.

Most az egyik okról gondolkozom. A fák miatt – azért, mert valóban Liget volt.

A kis erdő a vasút mellett, nagy fákkal. Amikor vágni kezdték, félénk, visszahúzódó 8 éves kislányom barátnőjével elment a polgármesteri hivatalba szólni „Irtják a fákat” „Hol Húsom?” kérdezte a kedves asszony.

Azóta, mindenhol. Talán először a temetőben. A szép, árnyas, fejfás temetőből azóta körengteteg lett.

Az édesanyám sírján nőtt fát, amelyet apám kiültetett a sír mellé, egyszer csak „gondos” kezek kivágták Mert „szemetelt”. Pedig amikor hullani kezdtek a levelek, összeszedtem a mi fánkét a mi sírunkról és másokéről. Volt néha kedves segítő barát is. Egypár levél biztos maradt, - miért tűnik ez szemétnak. Az egyik temetőszomszéd örült az árnyéknak. Valamelyik másik biztos nem. Talán nem járt a debreceni Nagyerdőn a temetőben – vagy éppen Sződön.

Az utcákban, kertekben egyre kevesebb a lombos fa. Most, – amikor a nyarakra gyilkos napsütést jósolnak, – szép susogó, enyhet adó fáink nem kellenek. Sem a nyár, sem az akác, tán a tölgy sem. Szép az örökzöld fa, a különleges fenyőkkel, tujákkal beültetett kertek (különösen egyet szeretek nagyon, az Árpád utcában), de miért csak az örök zöldek...

A község határán lévő erdeinket meg tudjuk-e vajon védeni – hogy gyermekeinknek is legyen szódligeti levegőjük?

Micsoda csoda a lombhullató fa, amely nyáron véd a napsütéstől – és télen hozzánk engedi a napfényt! Ajándék, amelyet könnyű szívvel eldobunk, hogy aztán ne tudjuk ez is az, ami életünkben hiányzik.

A mi nagy költőinknek még természetes társa volt a fa.

Arany még Pesten is írhatta azt:

*„A tölgyek alatt
Szeretek pihenni,
Hova el nem hat
Város zaja semmi.
Zöld lomb közein
„Áttörve” az égbolt
S a rét mezein
Vegyül árny- és fényfolt.”*

És Petőfi:

*„Legyek fa, melyen villám fut keresztül,
Vagy melyet szélvész csavar ki tövestül...”*

A mi unokáinknak majd hogyan lehet e képeket elmagyarázni?

Szabó Gáborné a „Civilek Szódligetért” tagja